

TUTKINTOJEN KEHITTÄMINEN BOLOGNAN PROSESSIN MUKAISESTI

Yhteenveto tiedekuntien näkemyksistä

Tiedekuntia pyydettiin toimittamaan 15.4. mennessä alustavia näkemyksiään perustutkintojen kehittämisestä Bolognan julistuksen mukaisesti. Vastaukset saatiin kaikilta tiedekunnilta ja ne noudatteliivat oikeustieteellistä tiedekuntaa lukuunottamatta rakenteeltaan pyynnössä oheistettuja kysymyksiä.

Näkemysten valmistelu tiedekunnissa

Tiedekunnat olivat valmistelleet vastauksensa eri tavoin. Humanistinen ja matemaattisluonnontieteellinen tiedekunta pyysivät laitoksiltaan kirjallisen palautteen. Humanistisen tiedekunnan laitoksilla järjestettiin myös keskustelutilaisuuksia aiheesta.

Oikeustieteellisessä tiedekunnassa kannanottoja on valmisteltu suunnittelutoimikunnassa ja kasvatustieteellisessä tiedekunnassa erityisessä Bologna-työryhmässä. Myös oikeustieteellisessä tiedekunnassa on vireillä vastaavan työryhmän perustaminen.

Lääketieteellinen tiedekunta on valmistellut asiaa valtakunnallisessa alakohtaisessa tapaamisessa. Sekä lääketieteellinen että oikeustieteellinen tiedekunta katsovat, että tutkintojen kehittämisessä olisi tarkoituksenmukaista muodostaa alakohtaisesti koko maan osalta yhtenäinen linja.

Alempi tutkinto

Alemman tutkinnon rakenne

Bolognan julistuksen mukainen kaksivaiheinen tutkintorakenne muodostuu vähintään kolme vuotta kestävästä alemmasta tutkinnosta ja vähintään kaksi vuotta kestävästä ylemmästä tutkinnosta. Tavoitteena on, että alempi tutkinto muodostaa itsenäisen kokonaisuuden, joka antaa alan perustuntemuksen ja rajatun työmarkkinakelpoisuuden.

Yleisesti ottaen muutostarpeita tutkintojen sisällöissä tai rakenteessa kaksivaiheiseen tutkintorakenteeseen siirryttäessä ei pidetty suurina. Jos tutkinnon tai sen osien laajuutta päätetään muuttaa, muutostarve olisi kuitenkin suurempi.

Kandidaatin tutkinnon sisällössä pitäisi humanistisen tiedekunnan mukaan vahvistaa pääaineen osuutta sekä kieli- ja viestintäopintoja. Kasvatustieteiden tiedekunta puolestaan katsoo, että siihen tulisi sisällyttää kieli- ja viestintäopinnot, harjoittelu ja opettajan- koulutuksessa osa opetusharjoittelusta. Osan opetusharjoittelusta tulisi jäädä suoritettavaksi maisterin tutkinnon yhteydessä. Erilliset opettajan pedagogiset opinnot voivat sisältyä kandiin osittain (väh. 25 ov) tai kokonaan (35 ov). Myös humanistinen tiedekunta kannattaa pedagogisten opintojen jakamista kandidaatti- ja maisterivaiheen opintojen kesken.

Humanistinen ja yhteiskuntatieteellinen tiedekunta korostavat, että tieteellisyyden ja tieteellisten metodien opetus muodostavat myös kandidaatin tutkinnossa perustan työelämässä menestymiselle. Tätä on lisäksi tuettava tietyillä työelämävalmiuksilla, kuten harjoittelulla ja atk,- sekä viestintäopinnoilla.

Valtaosa tiedekunnista toi esille, että alemman tutkinnon työelämäkelpoisuus on kiinni pitkälti julkisten virkojen kelpoisuusehdoista. Kelpoisuusehtojen väljentämistä ei myöskään pidetty toivottavana. Tämän johdosta varsinkin lääketieteellinen ja yhteiskuntatieteellinen tiedekunta suhtautuivat epäillen mahdollisuuksiin siirtyä työelämään kandidaatin tutkinnon pohjalta.

Kandidaatin tutkielma

Kandidaatin tutkintoon tulee sisältyä itsenäinen kirjallinen työ, kandidaatin tutkielma. Käytännöt sen suhteen vaihtelevat jonkin verran.

Yhteiskuntatieteellisessä ja kasvatustieteiden tiedekunnassa kandidaatin työ tehdään pro seminaariesitelmän pohjalta eikä sen osalta esitetty muutospainetta. Myöskään humanistisessa tiedekunnassa ei nähty tarvetta kandidaatin tutkinnon tutkielmaopintojen muuttamiseen.

Matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa luonnontieteiden kandidaatin tutkielman laajuus on 3-5 ov ja se on osassa koulutusohjelmia jo nyt pakollinen. Hoitotieteen koulutuksessa tutkielman laajuus on suurin, 10 ov, mutta sitä ei myöskään ole kukaan suorittanut.

Oikeustieteellisessä tiedekunnassa on suunniteltu, että kandidaatin tutkielma suoritetaan tekemällä yhden laajentavan kurssin (4 ov) yhteydessä laajennettu seminaarityö (2 ov).

Ylempi tutkinto

Myös syventävien maisterivaiheen tutkielmaopintojen laajuudessa oli vaihtelua. Oikeustieteellisessä laajuus olisi jatkossakin 15 ov, kasvatustieteiden tiedekunnassa 15-20 ja humanistisessa tiedekunnassa sekä hoitotieteessä 20 ov. Tiedekunnat eivät nähneet tarvetta laajuuden muuttamiseen. Matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa pro gradun laajuus vaihtelee 7,5 – 20 ov välillä ja muutokseen ei tässäkään tapauksessa nähty tarvetta. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta ei liioin pitänyt tarpeellisena muuttaa tutkielman tosiasiallista laajuutta, mutta mahdollisesti siitä annettavia opintoviikkoja.

Korkeakoulujen arviointineuvoston maisteriohjelmien arviointiryhmän esittämä muutos, jossa maisterin tutkinnon laajuutta kasvatettaisiin 20 opintoviikolla, sai ristiriitaisen vastaanoton. Kriittisimmin siihen suhtautuu humanistinen tiedekunta. Sen näkemyksen mukaan asetukset tulisi pikemmin määritellä niin, että sekä alemmassa, että ylemmässä tutkinnossa vuosittainen tavoiteopintoviikkomäärä on sama. Myös yhteiskuntatieteellisessä vuosittaisen opintomäärän vaihtelu nähdään ongelmana, mutta siellä esitetyn muutoksen nähtäisiin pikemminkin parantavan tilannetta. Toisena vaihtoehtona tiedekunta esittää kandidaatin tutkinnon supistamisen 100 opintoviikkoon. Samaa ajatusta kannattaa osa matemaattisluonnontieteellisen tiedekunnan laitoksista. Osa laitoksista uskoo puolestaan,

että tutkinnon opintoviikkomääräinen laajentaminen edellyttäisi lisäresursseja ja olisi omiaan pidentämään opiskeluaikoja.

Kasvatustieteiden tiedekunta ja hoitotieteen laitos tukevat ehdotusta varauksin. Kasvatustieteessä pidetään tarpeellisena, että tutkinnon voi suorittaa myös 160 ov laajuisena. Hoitotieteen osalta on pohdittava lisäksi integraatio ammattikorkeakoulu-opintoihin. Laitoksen opiskelijoilla on pohjalla terveydenhoitoalan amk-tutkinto ja koulutuksen haasteena on pitää kokonaisopiskeluajat kohtuullisina. Laitos pitää tärkeänä valtakunnallisen linjan muodostamista alalla tehtävästä hyväksiluvusta siirryttäessä ammattikorkeakoulusta yliopistoon.

Oikeustieteellinen tiedekunta huomauttaa, että opiskelijoiden liikkuminen tiedekuntien välillä kandidaatti-maisteri –nivelvaiheessa vaatii tarkempaa opetuksen suunnittelua (mm. henkilökohtaisia opintosuunnitelmia) ja yksilöllisempää ohjausta sekä ns. siltakoulutusta. Myös suoritusjärjestyksen on oltava nykyistä tiukempi. Tiedekunta pitää omalta osaltaan tavoitteena, että enemmistö opiskelijoista suorittaa edelleen sekä ylemmän, että alemman tutkinnon oikeustieteellisessä tiedekunnassa.

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta huomauttaa, että aineenopettajakoulutukseen kandidaatti-maisteri –rakenne sopii huonosti. Tiedekunnan näkemyksen mukaan aineenopettajakoulutuksesta voisi muodostaa oman tutkintonsa samalla tavalla kuin luokanopettajatutkinto.

Humanistinen tiedekunta korostaa, että kansainvälisen vaihdon tulee olla mahdollista molemmissa sykleissä. Lisäksi se toivoisi keskusteltavan virkamiesruotsin pakollisuudesta uudessa tutkintorakenteessa.

Opiskelijavalinta

Nykyisin opiskelijat valitaan lastentarhanopettajakoulutusta lukuun ottamatta suoraan ylempään tutkintoon.

Kaikki tiedekunnat olivat yksimielisiä siitä, että opiskeluoikeus tulisi myöntää pääsääntöisesti suoraan ylempään korkeakoulututkintoon. Maisteriohjelmassa voisi tällöin olla erillinen haku. Kasvatustieteiden tiedekunta toi lisäksi esille, että siirryttäessä erilliseen maisteriohjelmaan, aikaisemman opinto-oikeuden tulisi raueta.

Opinto-oikeuden myöntämistä suoraan perusteltiin muun muassa kaksinkertaisen haun aiheuttamalla suurella työmäärällä ja sillä, että jos työmarkkinat eivät vedäkään kandidaatteja, syntyisi muuten resurssien kannalta vaikeasti ennakoitavia paineita jatkaa opintoja.

Opetuksen kehittäminen

Yliopiston hallituksen hyväksymän opetuksen kehittämisstrategian mukaan kukin tiedekunta laatii oman opetuksen kehittämisstrategian. Opetuksen kehittämisstrategiat on laadittu humanistisessa, matemaattis-luonnontieteellisessä sekä kasvatustieteiden tiedekunnassa ja niitä on ryhdytty toteuttamaan. Lääketieteellisessä tiedekunnassa tiedekunnan strategiaohjelma uudistetaan kuluvan kevään aikana. Tiedekunta on

muutenkin uudistamassa perustutkintoja laajamittaisesti siten, että syksystä 2002 alkaen koulutus toteutetaan oppiaineita integroivan rakenteen mukaan ja sisällyttämällä siihen uusia elementtejä. Yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opetuksen kehittämisstrategiaa ei ole ryhdytty tekemään.

Jokaisessa tiedekunnassa on tiedekuntatasolla koulutusta kehittävä elin: humanistisessa *koulutuksen kehittämistyöryhmä*, matemaattis-luonnontieteellisessä *opetuksen kehittämistyöryhmä*, kasvatustieteiden tiedekunnassa *opetuksen ja opintojen ohjauksen kehittämistyöryhmä*. Yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opetusasioita valmistelee *tiedekunnan peruskoulutustyöryhmä* ja lääketieteellisessä *perustutkinnon suunnittelutoimikunta*. Humanistisessa ja matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa toimielintä johtaa dekaani.

Lisäksi tiedekunnissa on laitos- tai koulutusohjelmakohtaisia suunnitteluryhmiä ja erityisiin tehtäviin (kuten maisteriohjelmia tai muuntokoulutusta varten) valittuja työryhmiä. Hoitotieteessä opetussuunnitelmat laaditaan henkilökunnan työkokouksissa, joissa jokaisella on oma sisällöllinen vastuualueensa.

Tutkintojen sisältö ja laajuus

Valtioneuvosto on asettanut tavoitteeksi, että aloittaneista yliopisto-opiskelijoista 75 % suorittaa ylemmän korkeakoulututkinnon viidessä vuodessa ja että ylempää tutkintoa edeltävä kandidaatin tutkinto suoritetaan kolmessa vuodessa (Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 1999-2004). Tosiasiassa suoritusajat ovat yleensä tätä pidempiä.

Tiedekunnissa on vireillä joitakin toimenpiteitä tutkintojen mitoituksen tarkistamiseksi. Humanistisella tiedekunnalla on tarkoitus laatia tutkinnon minimimitoituksen vahvistuttua nykyisten tutkintovaatimusten kuormittavuuskartoitus sekä tehdä uusien tutkintovaatimusten suunnittelun yhteydessä oppiaineiden ydinainesanalyysi. Kartoitus tulee aloitettavaksi syyslukukauden 2002 aikana.

Kasvatustieteiden tiedekunnassa opetussuunnitelmatyöryhmille on lähetetty kirje, jossa painotetaan ydinsisältöihin keskittymistä opetussuunnitelmissa. Lisäksi tiedekunta-neuvosto on päättänyt, että kontaktiopetusta saa olla yhtä kontaktiopetusta saa olla yhtä opintoviikkoa kohti korkeintaan 20 tuntia. Tiedekunnan opintoneuvoja aloittamassa liseniaatin työtään opintojen kuormittavuudesta

Hoitotieteen laitoksella mitoitukseen paneuduttiin muutama vuosi sitten ja sen jälkeen se on palautteiden perusteella ollut kunnossa. Myös yhteiskuntatieteellinen tiedekunta arvioi mitoituksen olevan kohdallaan.

Alakohtaista kansallinen yhteistyö

Alakohtaista kansallinen yhteistyö opetusasioissa on vilkkainta koulutusverkostojen kautta. Tämän kanavan mainitsivat humanistinen (matkailualan ja kieliteknologian verkostoyliopistot), yhteiskuntatieteellinen (PsykoNet ja SosNet) sekä lääketieteellinen tiedekunta (*TerveysNet*). Lisäksi on järjestetty dekaanien ja muiden johtohenkiöiden tapaamisia.

Humanistinen tiedekunta on tehnyt koulutusyhteistyötä *Baltic Sea region Studies* – ohjelman puitteissa Itämeren alueen yliopistojen kesken. Lisäksi tiedekunta on historia-aineiden osalta mukana EU:n rahoittamassa Tuning-kehittämishankkeissa.

Työelämäyhteydet

Yliopistosta valmistuneiden työelämävalmiuksiin kohdistuu kasvavia vaatimuksia. Nykykäytännön mukaan työelämäkoulutus tulee nivoa yksiköiden perustoimintaan.

Keskeisimpänä tapana työelämäyhteyksien ylläpitämiseen pidettiin harjoittelua, jonka mainitsivat kaikki tiedekunnat paitsi oikeustieteellinen. Humanistinen tiedekunta on luonut vuoden 2002 alusta rekrytointipalveluiden kanssa yhteistyössä harjoittelupaikkojen itsenäiseen hankkimisen kannustava voucher-systeemin. Matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa todetaan harjoittelurahojen leikkaamisen rajoittaneen harjoittelun järjestämistä. Hoitotieteessä harjoittelua ja tutkielmaopintoja on integroitu ulkopuolisten tahojen kanssa tehtyihin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Lisäksi harjoitteluohjaajille järjestetään perehdytystä vuosittain

Muina tapoina työelämävalmiuksien tuottamiseen mainittiin opettajan pedagogiset opinnot sekä klinikkaopetus, kieli-, viestintä-, atk-, ryhmätyötaito-opinnot ja orastava alumni-toiminta. Matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa on lisäksi käytetty luennoitsijoita teollisuusyrityksistä

Liikkuvuuden esteiden poistaminen

Jatkossa vaihto-opintojen on liityttävä aikaisempaa saumattomammin tutkintoihin, mikä edellyttää yhteistyössä olevilta yliopistoilta tiiviimpää vuoropuhelua. Kansainvälisyyden edistämiseksi myös henkilökunnan vaihtomahdollisuuksia on tuettava.

Viisi kuudesta tiedekunnasta ilmoittaa, että vaihto-opinnot pyritään hyväksymään täysimääräisesti, ensisijaisesti korvaavina ja toissijaisesti vapaavalintaisina opintoina. Hyväksiluku perustuu etukäteen tapahtuvalle opintosuunnitelmien hyväksyttämiseksi. Hyväksilukua on kehitetty *lähettämällä uusittujen learning agreementien palauttamisen yhteydessä saatekirje hyväksiluvusta sekä hyväksiluvusta vastaavien tahojen kanssa käydyillä keskusteluilla, joilla tähdätään käytäntöjen selkiyttämiseen. Lääketieteellisessä jokaiselle laitokselle on valittu ECTS-yhdyshenkilö.*

Muuten opiskelijavaihtoa on kehitetty järjestämällä tiedotustilaisuuksia ja muuta tiedottamista. Lääketieteellisessä tiedekunnassa on lisäksi hyödynnetty vaihdosta palanneilta opiskelijoilta saatua palautetta. Humanistinen järjestää tänä keväänä vaihtoon lähteville opiskelijoille oman lähtöorientaation. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta on puolestaan perustanut kv-sihteerin viran, mikä on mahdollistanut laitossyhdys-henkilöiden keskittymisen akateemiseen neuvontaan. Neljä tiedekuntaa mainitsee säännöllisen tai hiljattaisen opiskelijavaihtoverkoston uudistamisen tai laajentamisen.

Suomeen tulevia opiskelijoita tuetaan lääketieteellisessä tiedekunnassa laatimalla jokaisen tiedekuntaan tulevan vaihto-opiskelijan kanssa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa varataan tietty vuosittainen kv-määräraha, jota käytetään erityisesti englanninkielisen opetuksen tukemiseen.

Humanistisessa tiedekunnassa hyväksytään ulkomailla suoritettut alemmat tutkinnot mahdollisimman täysimääräisesti, jolloin opiskelija voi aloittaa pääaineensa syventävistä opinnoista. Tiedekunta esittää lisäksi, että liikkuvuutta pitäisi edistää ottamalla käyttöön yleis-eurooppalainen opintoviikko ja yhdenmukaistamalla lukuvuoden pituutta.

Opettajavaihdon kehittämisessä olennaisinta on ollut tiedottamisen lisääminen. Kasvatustieteellinen ja yhteiskuntatieteellinen tiedekunta huomauttavat, että myös vaihtojen tilastointia pitäisi kehittää. Nykyisin lyhyimmät vierailut eivät näy tilastoissa ja pitkiä vierailuja varten on vaikeaa irroittaa opettajia *opettajaresurssista*.

Maisteriohjelmat

Liikkuvuuden ja monitieteisyyden edistämiseksi Turun yliopiston vahvuusalojen ympärille pyritään luomaan vähintään kuusi laadukasta englanninkielistä maisteriohjelmaa sekä muita vieraskielisiä monitieteisiä opetuskokonaisuuksia. Tiedekunnat esittivät sekä valmiita maisteriohjelmasuunnitelmia että pohdinnassa olevia mahdollisuuksia

Humanistisen tiedekunnan Baltic Sea Region Studies –ohjelma on jo toiminnassa ja sitä kehitetään pääainepainotteisemmasta monialaisemmaksi. Käytännössä tämä vaikuttaa ainakin syventävien opintojen seminaarin järjestämistapaan. Vuonna 2003 alkaa lisäksi Satakunnassa Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen monitieteinen maisteriohjelma *Ohjelmaan voidaan ottaa siltaopintojen kautta myös tiettyjen ammattikorkeakoulututkintojen suorittaneita opiskelijoita. Tiedekunta ei kuitenkaan halua ammattikorkeakouluopintojen antavan suoraan oikeutta maisteriopintoihin.*

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta määrittelee maisteriohjelman kannalta keskeisimmiksi osaamisalueikseen *bio- ja ympäristöalan sekä IT-alan. Tiedekunnassa on toiminut muun muassa näitä aloja edustanut englanninkielinen TEMMPRO –ohjelma ja tunnustelut sen uudelleenkäynnistämisestä ovat käynnissä. Informaatioteknologian laitos käynnistää lisäksi TUCS-yhteistyönä syksyllä 2002 kansainvälisen maisteriohjelman. Tiedekunta linjaa, että sen näkemyksen mukaan oppiainerakenteesta irroitettut maisteriohjelmat sopisivat yliopistokoulutuksessa paremminkin erikoistapauksiin kuin päälinjaksi*

Yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa käynnistyy Master's Programme in European Studies syksyllä 2003.

Kasvatustieteiden tiedekunta on käynyt alustavaa keskustelua oppimisen ja opetuksen kansainvälisestä maisteriohjelmasta psykologian laitoksen ja oppimistutkimuksen keskuksen kanssa. Toinen tiedekunnan vahvuusalue on opetusteknologia, jossa tiedekunta on järjestämässä lukuvuonna 2002-03 yhteistä opetusta maan muiden yliopistojen kanssa. Myös tältä alalta löytyisi oletettavasti kansainvälistä kiinnostusta ja halua yhteiseen maisteriohjelmaan.